

DATE PERSONALE OCROTITE ÎN REGIM DE SECRET PROFESIONAL DE JURNALIST PRIN PRISMA LEGII PENALE, EXTRAPENALE ȘI A REGLEMENTĂRILOR INTERNAȚIONALE

*PERSONAL DATA SAFEGUARDED IN REGIME OF JOURNALIST'S
PROFESSIONAL SECRECY BY MEANS OF PENAL LAW, NON-PENAL
LEGISLATION AND BY INTERNATIONAL REGULATIONS*

Lilia GÎRLA, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: The author considers that the penal prohibition concerning violation of privacy in realm of article 177 Criminal code of the Republic of Moldova doesn't afford relevant and sufficient safeguarding to confidential information obtained, saved or processed in the regime of personal or family secrecy which belongs to the primary owner/holder. At the same time, there is demonstrated that professional secrecy means that it is operated by the secondary party or so called secondary holder (a person who has obtained the confidential data in connection with exercising his professional competences).

Cuvinte-cheie: *secret profesional al jurnalistului; informație confidențială; date personale încălcarea regimului de confidențialitate; inviolabilitatea vieții private.*

Considerăm că norma juridico-penală cu privire la încălcarea inviolabilității vieții personale în conformitate cu art.177 Cod penal – *culegerea ilegală sau răspândirea cu bună-știință a informațiilor, ocrotite de lege, despre viața personală ce constituie secret personal sau familial al altei persoane fără consimțământul ei*, nu oferă protecție corespunzătoare și suficientă informației obținute, păstrate sau prelucrate în regimul secretului profesional, deoarece aceste date confidențiale sunt ocrotite în regimul secretului personal sau familial, care îi aparține deținătorului primar, pe când secretul profesional presupune că acesta este administrat de către deținătorul secund (specialistul care a obținut informații confidențiale în legătură cu exercitarea atribuțiilor sale profesionale).

Scopul articolului constă în elaborarea unor soluții optime privind protecția juridico-penală a secretului profesional al jurnalistului prin fundamentarea cadrului conceptual, având în rezultat optimizarea cadrului incriminator prin formularea unor sugestii *de lege ferenda* menite să îmbunătățească substanțial dreptul penal al Republicii Moldova, fapt care ar permite aplicarea corectă și univocă a legii penale în materia asigurării regimului secret al informației confidențiale protejate.

Secretul profesional este denumirea generică a secretelor protejate de lege, respectarea cărora este determinată prin caracterul de încredere a profesiilor spe-

cifice și a unor activități specifice. Protecția secretului profesional se începe din momentul obținerii de către deținător a datelor confidențiale din partea beneficiarului, în unele cazuri din momentul încheierii contractului dintre beneficiar și deținător care posedă astfel de date confidențiale, în cazul în care protecția secretului profesional nu este stabilită de normele de drept [1, p.195].

Conținutul secretului nu este conținutul unei simple informații, ci informație confidențială. *Confidențialitatea informației* presupune caracterul secret al acesteia, necunoașterea acesteia de către un cerc larg de persoane; luarea de măsuri speciale de către posesorul acestei informații pentru asigurarea protecției acesteia de la divulgare; exprimarea informației într-o formă obiectivă; posibilitatea încălcării drepturilor și a intereselor legitime a posesorilor de informație, precum și cauzarea de prejudicii în caz de divulgare a datelor confidențiale [1, p.195].

Secretul vieții private constituie un tip de sine stătător al informației confidențiale, însă, în unele cazuri când astfel de informații sunt transmise altor subiecți pentru păstrare și uz, ele dobândesc un alt statut (statutul secretului bancar, fiscal, medical, notarial sau secretul corespondenței etc.) fără ca să-și piardă statutul primar al secretului vieții private.

Articolul 177 CP RM conține o normă penală generală ce prevede răspunderea penală pentru *divulgarea diferitelor tipuri de secrete personale și de familie, fără consimțământul proprietarului al acestor date*. Această normă asigură protecția secretului vieții private în regim de secret primar, pe când regimul secretului profesional în care poate fi asigurată protecția secretului vieții private devine unul secundar, în miezul căruia se află datele confidențiale cu caracter personal (date cu privire la o persoană identificată sau identificabilă ce se referă la aspecte sensibile ale vieții ei personale sau de familie). În acest context corect se expune autorul C. Moțoc: „În cazul în care informația secretă constituie grija persoanei care o deține, ea se recunoaște a fi secret primar; când persoana dispune de un secret străin, această informație obține un caracter secundar” [2, p.260].

Totodată, în opinia noastră, existența doar a unei singure norme juridico-penale care asigură inviolabilitatea vieții private sub forma asigurării protecției juridico-penale a secretului personal sau de familie în regim de secret primar, nu este una suficientă și, prin urmare, nu corespunde așteptărilor unei societăți democratice. Astfel, secretul profesional asigurând protecția datelor confidențiale ce vizează viața privată a victimei de către alte persoane împuternicite în virtutea profesiei să o protejeze, urmează a fi ocrotit într-un alt regim de protecție a datelor personale, devenind unul secundar, auxiliar, suprastructural, și dependent de cel primar.

În cadrul libertății persoanei, un loc important îl ocupă dreptul la intimitate. În acest sens, ne solidarizăm cu autorul român Cr.Nicorici care arată că starea de intimitate cuprinde nu numai *un spațiu propriu inviolabil* în care individul poate

să își manifeste „personalitatea intimă”, dar și *un domeniu propriu al gândurilor, al convorbirilor, comunicărilor confidențiale, nespuse nici unei cenzuri*. O susținem pe autoarea și în definiția vieții private care trebuie să fie înțeleasă ca *o parte din viața individului, în care nu este permis accesul terților, trebuind să includă și dreptul persoanei de a dezvolta relații cu semenii săi* [3, p.19].

În acest perimetru de cercetare observăm că legiuitorul moldav utilizează o normă de blanchetă („*în alb*”) readresându-ne la legislația extrapenală a Republicii Moldova pentru a obține definiția secretului vieții private utilizat în proces de aplicare a normelor penale. Acest fenomen de tehnică legislativă are un caracter obiectiv. Astfel de norme pot fi revizuite periodic, ceea ce, în final, conduce la dezincriminarea parțială a faptei, sau dimpotrivă, la criminalizarea unor acțiuni care anterior nu constituiau infracțiune, pe când însăși norma juridico-penală nu suferă nemijlocit și nu este supusă unor modificări directe [4, p.11]. Care ar fi scopul acestui procedeu de natură tehnico-juridică? Răspunsul este unul foarte simplu – *pentru a asigura flexibilitatea aplicării normelor juridico-penale în domeniul asigurării protecției vieții private*. Așadar, s-ar obține o comunicare mai rapidă și mai calitativă dintre legi, pe de o parte, și s-ar exclude disconcordanțe legislative generate de situații când legea extrapenală a fost revizuită, iar legea penală încă nu a reușit să se readapteze.

Potrivit pct.4.1 (Viața privată) al Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova „*jurnalistul este dator să respecte dreptul la viață privată și demnitate al persoanelor. Imixtiunea în viața privată este permisă numai atunci când interesul public în dezvăluirea faptelor prevalează în fața protecției imaginii persoanei*” [5]. Jurnalistul relatează despre comportamentul privat al unei persoane publice, fără consimțământul acesteia, doar atunci când un atare comportament îi afectează capacitatea de exercitare a funcției publice. Jurnalistul relatează despre comportamentul privat al unei persoane private doar dacă acest comportament tulbură ordinea publică sau încalcă drepturile altor persoane. Jurnalistul nu furnizează publicului detaliile morbide ale crimelor, accidentelor și catastrofelor naturale sau detaliile privind tehnicile suicidare. Aceleași reguli se aplică și materialelor vizuale (fotografii, materiale video). Jurnalistul respectă intimitatea persoanelor și cere permisiunea de a le fotografia/filma, cu excepția cazului în care acestea se află într-un loc public. Imaginile reprezentând nuduri trebuie procesate electronic, pentru protejarea zonelor intime. Excepție fac imaginile artistice. Imaginile trebuie să reprezinte realitatea cu acuratețe. Procesarea electronică nu trebuie folosită pentru a crea o impresie falsă asupra persoanelor și evenimente.

Pe lista secretelor profesionale este înscris și secretul profesional al jurnalistului sau secretul profesional al redacției. Pentru a nu se produce repercusiuni negative cu privire la activitatea sa profesională, relațiile sociale ori personale,

sau chiar referitoare la integritatea fizică și viața sa, jurnalistul este nevoit adesea să nu divulge identitatea sursei. După cum se arată în Cauza Nordisk Film & TV A/S versus Danemarca, 8 decembrie 2005, 40485/02, *protecția surselor jurnalistice este una din pietrele de temelie ale libertății presei, iar absența unei asemenea practici ar putea descuraja sursele jurnalistice în a ajuta presa să informeze publicul în problemele de interes general* [6].

În acest context este de arătat că în art.90 alin.(3) pct.5) C.proc.pen. se stabilește privilegiul: sursa de informare – jurnalistul. Privilegiul *sursa de informare – jurnalistul* determină dreptul de a nu răspunde la întrebări în instanță, dacă aceasta ar conduce la descoperirea sursei de informație.

De remarcat că acest drept are atât conotație de imunitate, cât și de privilegiu. Dintr-un punct de vedere, jurnalistul, pentru a asigura protecția sursei, nu ar avea dreptul s-o descopere, pornind de la faptul că persoana care a pus la dispoziția jurnalistului sursa respectivă era convinsă că identitatea sa va fi protejată de confidențialitate. Astfel, apare un drept al persoanei – sursă de informație de a-și păstra în anonimată identitatea.

Dintr-un alt punct de vedere, însăși legea procesual penală permite jurnalistului de a divulga sursa, menționând în art.90 alin.(3) pct.5) „*cu excepția cazului în care persoana benevol dorește să depună mărturii*”. În cazul de față, determinant, în opinia autorului Ig.Dolea, este raportul între jurnalist și sursa de informare. Dacă între ei există o convenție de păstrare în secret a identității sursei, jurnalistul, autorul citat consideră, că nu s-ar permite să i se divulge identitatea [7, p.339-340]. Acest privilegiu este însă revocabil, legea stabilind că jurnalistul poate fi totuși citat și ascultat ca martor, dacă este vorba despre prevenirea sau descoperirea infracțiunilor deosebit de grave sau excepțional de grave.

Singurul caz când o persoană poate fi obligată să divulge sursa de informare poate avea loc exclusiv în cadrul unui proces penal și doar dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții: dosarul penal vizează infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave; divulgarea sursei este absolut necesară pentru urmărirea penală; au fost epuizate toate posibilitățile de a identifica sursa de informare prin alte mijloace.

Un jurnalist este în mod normal o persoană fizică. Deținătorii informației furnizate de către o sursă pot fi, totuși, nu numai jurnaliștii înșiși, ci și patronii lor. Persoanele juridice, cum sunt editurile sau agențiile de presă, trebuie de asemenea să fie protejate ca „*jurnaliști*”.

În actele internaționale regionale UE este proclamat principiul proporționalității dintre dreptul la respectul vieții private și dreptul la libertatea exprimării.

În domeniul mass-media protecția vieții private a persoanelor la nivel internațional este garantată de următoarele acte normative: *Recomanda-*

rea 582(1970) privind comunicarea media și drepturile omului [8]; Rezoluția 1954(2013) „Securitatea națională și acces la informație” [9]; Rezoluția 957(1991)1 cu privire la situația radioului local în Europa [10]; Rezoluția 1003(1993)1 cu privire la etica în jurnalism [11]; Rezoluția 1165 (1998)1 „Dreptul la viața privată” [12], (în cadrul acestei Rezoluții se arată principiul proporționalității dintre dreptul la respectul vieții private și dreptul la libertatea exprimării); Recomandarea 1555 (2002)1 „Imaginea femeii în media” [13]; Recomandarea 1882 (2009) „Promovarea serviciilor Internet și a altor servicii media online apropiate minorilor” [14]; Rezoluția 1970(2014) „Internetul și politica: impactul noilor tehnologii informaționale și de comunicare asupra democrației” [15]; Rezoluția 1843 (2011) „Protecția vieții private și a datelor personale pe Internet și în media online” [16].

Așadar, în conformitate cu Anexa la Recomandarea nr.R(2000)7 „Principii cu privire la dreptul jurnaliștilor de a nu-și dezvălui sursele de informație”(adoptată de Comitetul de Miniștri la 8 martie 2000, în cadrul celei de-a 701-a reuniuni a Comitetului de Miniștri), termenul **“jurnalist”** desemnează orice persoană fizică sau juridică care practică cu titlu regulat sau profesional colectarea și difuzarea de informații publicului prin intermediul oricărui mijloc de comunicare în masă [17].

În conformitate cu Anexa la Recomandarea nr.R(2000)7 „Principii cu privire la dreptul jurnaliștilor de a nu-și dezvălui sursele de informație”, termenul **„informație”** desemnează orice expunere de fapt, de opinie sau de idee, sub formă de text, de sunet și/sau de imagine. Termenul **„sursă”** desemnează orice persoană care furnizează informații unui jurnalist. Termenul **„informație care identifică o sursă”** desemnează, în măsura în care aceasta riscă să ducă la identificarea unei surse: *numele și datele personale precum și vocea și imaginea unei surse; circumstanțele concrete ale obținerii de informații de către un jurnalist de la o sursă; partea nepublicată a informației furnizate de către o sursă unui jurnalist, și datele personale ale jurnaliștilor și ale patronilor lor, legate de activitatea lor profesională* [17].

Recomandarea nr.R(2000)7 prevede câteva principii pe care se bazează drepturile de nedivulgare și limite la dreptul de nedivulgare. În sensul acestei Recomandări, *divulgarea informațiilor care identifică o sursă nu ar trebui să fie considerată necesară decât dacă se poate dovedi în mod convingător că nu există măsuri rezonabile alternative divulgării sau că acestea au fost epuizate de către persoanele sau autoritățile publice care caută să obțină divulgarea, și că interesul legitim de divulgare prevalează clar asupra interesului public de nedivulgare, având în vedere că: un imperativ preponderent în ceea ce privește necesitatea divulgării este dovedit; circumstanțele prezintă un caracter suficient de vital și de grav; necesitatea divulgării este considerată ca răspunzând unei necesități sociale imperioase, și Statele membre beneficiază de o anumită liber-*

tate de apreciere pentru a judeca cu privire la această necesitate, dar această libertate este supusă controlului Curții europene pentru drepturile omului [17].

În conformitate cu **Principiul 5 (Condiții privitoare la divulgare)** prevăzut de *Recomandarea nr.R(2000)7*, jurnaliștii ar trebui să fie informați de către autoritățile competente despre dreptul lor de a nu divulga informațiile care identifică o sursă, precum și de limitele acestui drept, înainte ca divulgarea să fie cerută [17].

Recomandarea se limitează să vorbească despre dreptul, și nu despre obligația, jurnaliștilor de a nu-și dezvălui sursele, ceea ce nu ar trebui să împiedice Statele membre să prevadă în legislația lor națională o protecție mai strictă a surselor, inclusiv în privința jurnaliștilor. Recomandarea ține cont de sistemele de protecție naționale instituite în unele State membre în cadrul legislației sau al practicii, de exemplu, prin intermediul recunoașterii dreptului specific al jurnaliștilor de a refuza să depună mărturie în fața unei instanțe judecătorești cu privire la chestiuni care au legătură cu activitățile lor profesionale. Recomandarea nu vizează nici stabilirea de limite speciale pentru drepturile jurnaliștilor, și nici reducerea normelor de protecție deja obținute la nivel național. Dimpotrivă, ea vizează să întărească aceste drepturi.

În sensul *Recomandării 582(1970) privind comunicarea media și drepturile omului*, **dreptul la viața privată** cuprinde dreptul unei persoane de a-și trăi propria viață cu un amestec minim adus dreptului la viață personală, familială și domestică, integritatea fizică și psihică, onoare și reputație; dreptul de a evita apariția în lumină falsă, neadmiterea relevării a datelor irelevante și jenante; publicarea neautorizată a fotografiilor private; protecția împotriva uzului neautorizat al corespondențelor private; protecția de la destăinuirea a informației oferite sau obținute în mod confidențial de la individ [18]

Referindu-se la protecția vieții private prin asigurarea secretului profesional de jurnalist, autorul român E.V. Frâncu arată că *păstrarea anonimatului sursei jurnalistului se impune a fi reglementată din respect pentru persoana care i-a furnizat informația*, dar și pentru ca jurnalistul să nu-și piardă credibilitatea, cu consecințe defavorabile în ce privește posibilitatea de a mai obține, în viitor, informații de la alte surse care vor dori să-și păstreze anonimatul [19, p.14].

În conformitate cu *Rezoluția 1003(1993)1 cu privire la etica în jurnalism* [11], **dreptul indivizilor la viață privată trebuie să fie respectată**. Persoanele care sunt implicate în viața publică se bucură de dreptul la viața lor privată, cu excepția cazurilor când viața lor privată poate avea un impact asupra vieții lor publice. Recomandarea arată că faptul că persoana deține un post public nu-l depravează de la dreptul la respectarea vieții lui private.

În pct.18 al *Rezoluției 1843 (2011)* „*Protecția vieții private și a datelor personale pe Internet și în media online*” sunt relatate principiile de protecție a vieții private și a datelor personale în domeniul tehnologiilor informaționale. Printre

ele se arată că *fiecare trebuie să fie apt să-și controleze uzul de datele personale proprii de către alții, inclusiv să-și controleze orice acces, colectare, stocare, dezvăluire, manipulare, exploatare sau altă procesare a datelor personale, cu excepția datelor tehnice necesare pentru retenția legală a traficului de date electronice și pentru localizarea acestor date; controlul de uz al datelor personale va include dreptul de a cunoaște și de a rectifica datele personale, precum și dreptul de a șterge toate informațiile care au fost oferite fără temei legal în sistemele de date electronice* [16]. În special, datele personale nu pot fi folosite de alții până când persoana la care se referă astfel de date nu și-a exprimat acordul preventiv, ce solicită exprimarea consimțământului în deplină cunoaștere a acestui uz, în special manifestarea voinței libere, specifice și informate, și exclude orice uz automat sau tacit; consimțământul poate fi retras în orice timp, iar din momentul retragerii datele personale nu pot fi utilizate pe viitor.

Protecția avansată urmează a fi acordată imaginilor private, datelor personale ale minorilor și ale persoanelor cu dezabilități mentale sau psihologice; datelor personale referitoare la originea etnică; datelor personale medicale cu privire la sănătate și viață sexuală; datelor personale biometrice și datelor genetice; datelor personale cu caracter politic; datelor personale filosofice și religioase; datelor personale financiare, precum și altor informații care formează domeniu-cheie al vieții private. Totodată, protecție avansată urmează a fi acordată datelor personale legate de procesele judiciare sau secretelor profesionale ale avocaților, secretelor profesionale ale lucrătorilor medicali și jurnaliștilor. Spre exemplu, în *Cazul Tou-ranchemou și July v. Franța, nr. 53886/00*, 24 noiembrie 2015 [20], divulgarea s-a manifestat în publicarea informațiilor dintr-o anchetă pendentă a unui omor, de mare interes public. Articolul de presă în discuție se referea la uciderea unei tinere, înjunghiată în mai 1996. Articolul descria circumstanțele omorului și relația dintre cei doi suspecți înainte de comiterea acestuia.

În *Cauza Peck împotriva Regatului Unit, 28 ianuarie 2003* [21] (*divulgarea către mass-media a unei secvențe filmate pe stradă de o cameră de televiziune cu circuit închis instalată de consiliul local, care îl arăta pe reclamant în momentul în care își tăia venele*), Curtea a constatat că divulgarea materialului filmat de către consiliul municipal nu a fost însoțită de suficiente garanții și constituia o ingerință disproporționată și nejustificată în viața privată a reclamantului, cu încălcarea art.8 din Convenție. În special, a constatat că, în circumstanțele cauzei, nu erau motive suficiente sau relevante care să justifice divulgarea directă de către consiliu către public a fotografiilor din materialul filmat fără acordul Consiliului din partea reclamantului sau fără să-i mascheze identitatea, sau care să justifice dezvăluirea imaginilor către mass-media fără luarea unor măsuri care să garanteze, în măsura posibilului, că mascarea identității va fi făcută de mass-media.

În *Cauza Armonas împotriva Lituaniei* [22] și *Biriuk împotriva Lituaniei* [23] (25 noiembrie 2008), în 2001, cel mai mare cotidian al Lituaniei a publicat un articol pe prima pagină despre amenințarea SIDA într-o zonă îndepărtată din Lituania. În special, angajații dintr-un centru medical pentru combaterea SIDA și dintr-un spital erau citați drept confirmând că reclamanții erau seropozitivi. Cea de a doua reclamantă, descrisă ca fiind „renumită pentru promiscuitate”, ar avea doi copii ilegitali cu primul reclamant. Exprimându-și în special preocuparea față de faptul că, potrivit ziarului, informațiile despre boala reclamanților fusese confirmate de personalul medical, Curtea a observat că era crucial ca dreptul intern să garanteze confidențialitatea pacienților și să descurajeze orice divulgare de date cu caracter personal, în special având în vedere impactul negativ al unor astfel de informații asupra disponibilității altor persoane de a face voluntar teste HIV și de a solicita un tratament adecvat.

În *Cazul Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy împotriva Finlandei*, 27 iunie 2017 (Marea Cameră) [24], în urma publicării de către două companii a informațiilor personale fiscale despre 1,2 de milioane de persoane, autoritățile interne au hotărât că *o publicare atât de masivă a unor date cu caracter personal a fost ilegală în temeiul legislației în materie de protecție a datelor, și a interzis astfel de publicări de informații în masă, în viitor. Companiile s-au plâns că interdicția le-a încălcat dreptul la libertatea de exprimare*. În această cauză, Marea Cameră a fost de acord cu concluzia instanțelor interne, potrivit căreia *colectarea și diseminarea în masă de date fiscale nu a contribuit la o dezbatere de interes public, și nu a avut un scop strict jurnalistic*.

Curtea europeană pentru drepturile omului a recunoscut în decizia sa în cazul *De Haes și Gijssels versus Belgia* (24 februarie 1997) [25] că redactorul unui ziar și un jurnalist care lucrează pentru acest ziar ar putea pretinde în egală măsură să beneficieze de dreptul de a nu divulga o sursă conform articolului 10 al Convenției. Înseamnă că un jurnalist, în mod normal, lucrează în mod regulat și primește sub o formă sau alta o remunerație pentru munca sa. Iată de ce în Recomandare sunt folosiți termenii „*care practică cu titlu regulat sau profesional*”. Aceasta nu trebuie totuși să excludă jurnaliștii care lucrează independent sau prin cumul, la început de carieră sau care consacră un anumit timp unei anchete independente. O acreditare sau o afiliere profesională nu sunt necesare. Totuși, indivizii care în alte circumstanțe nu s-ar considera drept jurnaliști nu trebuie să aibă calitatea de jurnaliști în sensul prezentei Recomandări.

În conformitate cu pct.3.1 (Protecția surselor) al Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova, *jurnalistul protejează identitatea surselor, inclusiv în fața instanței de judecată, procurorilor, polițiștilor și altor organe de drept* [5]. Protecția secretului profesional și a confidențialității surselor este în egală măsură un drept și o obligație a jurnalistului. Protecția surselor se acordă

doar în acele cazuri când dezvăluirea identității acestora le pune în pericol viața, securitatea sau activitatea profesională.

Pentru a proteja în mod adecvat identitatea unei surse, este necesar să se protejeze toate formele de informație care sunt susceptibile să ducă la identificarea acestei surse. Potențialul de identificare a sursei determină deci tipul de informații protejate și amploarea acestei protecții.

În măsura în care dezvăluirea poate duce la identificarea unei surse, sunt protejate următoarele informații: numele unei surse și adresa sa, numărul său de telefon și de fax, numele patronului său și alte date personale, precum și vocea sursei și fotografiile pe care aceasta figurează; *“circumstanțele concrete ale obținerii de informații”*, de exemplu ora și locul unei întâlniri cu o sursă, mijlocul de corespondență utilizat sau particularitățile convenite între o sursă și un jurnalist; *“partea nepublicată a informației furnizate de către o sursă unui jurnalist”*, de exemplu alte fapte, date, sunete sau imagini care pot indica identitatea unei surse și care nu au fost încă publicate de către jurnalist; *“datele personale ale jurnaliștilor și ale patronilor lor, legate de activitatea lor profesională”*, respectiv date personale legate de activitatea jurnaliștilor, care ar putea fi găsite, de exemplu, în listele de adrese, notele de apeluri telefonice, de comunicații informatice, documentele de călătorie sau extrasele de pe conturi bancare.

Mai mult, în conformitate cu prevederile art.18 (Nedivulgarea sursei de informație) din Legea *presei* a Republicii Moldova, nr.243 din 26.10.1994, *publicațiile periodice și agențiile de presă nu sunt în drept să divulge sursa de informație sau pseudonimul autorului, fără consimțământul lor. Sursa de informație sau pseudonimul autorului pot fi divulgate doar în cazul în care materialul difuzat întrunește elementele constitutive ale infracțiunii și doar la decizia instanței de judecată* [26].

Trebuie să fie posibil de a dovedi în mod convingător că divulgarea răspunde unui interes legitim care prevalează în mod clar asupra interesului general legat de nedivulgare. În acest context, expresia *“în mod convingător”* înseamnă că evaluarea faptelor unui anumit caz și folosirea unei puteri discreționare trebuie să fie susceptibile de verificare ulterioară. Se recomandă autorităților competente să specifice motivele pentru care un interes serios prevalează asupra interesului de nedivulgare. Trebuie să fie dovedită *legătura de cauzalitate între divulgare și luarea în considerație a interesului legitim*. Divulgarea nu ar trebui să fie justificată decât dacă alte mijloace sau surse au fost în prealabil epuizate fără succes de către părțile la o procedură de divulgare. S-ar putea să nu se țină cont de interesul public de nedivulgare, în special dacă divulgarea este necesară pentru *“protecția vieții umane”*, *“prevenirea unei crime grave”*, sau *“apărarea, în cadrul unei proceduri judiciare, a unei persoane acuzate sau inculpate de comiterea unei crime grave”*.

Datele personale protecția cărora este asigurată prin regimul secretului profesional de jurnalist posedă trei semne obligatorii: 1) ea aparține unei activități profesionale specifice (medicale, notariale, de avocat etc.); 2) metoda specifică de obținere a informației – datele cu caracter confidențial sunt comunicate în mod benevol de către posesorul acesteia către persoană care își îndeplinește obligațiile profesionale; 3) stocarea și păstrarea obligatorie a acestei informații – obligația de a asigura păstrarea informației obținute este prevăzută la nivelul legislativ [27, p.192].

Spre regret constatăm la moment în Republica Moldova lipsa unui cadru sancționator adecvat pentru încălcarea secretului profesional în Republica Moldova, deși unele norme există. *De lege lata*, observăm că legea penală a României prevede o normă care permite încadrarea divulgării secretului profesional al jurnalistului. Astfel, este prohibițiunea generală cu privire la inadmisibilitatea divulgării secretului profesional în art.227 Noul Cod penal al României – *Divulgarea, fără drept, a unor date sau informații privind viața privată a unei persoane, de către acela care a luat cunoștință despre acestea în virtutea profesiei ori funcției și care are obligația păstrării confidențialității cu privire la aceste date, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă*.

Anterior, în publicațiile precedente [1, p.49] am arătat că În Codul penal al Republicii Moldova o astfel de normă juridico-penală lipsește, însă ținând cont de faptul că obligația de a păstra secretul profesional al jurnalistului corespunde dreptului persoanei la confidențialitate și intimitate ca partea componentă a dreptului la respectarea vieții private, se va aplica norma generală cu privire la încălcarea inviolabilității vieții personale în conformitate cu art.177 Cod penal – *culegerea ilegală sau răspândirea cu bună-știință a informațiilor; ocrotite de lege, despre viața personală ce constituie secret personal sau familial al altei persoane fără consimțământul ei*. Pe cale de consecință, luând în considerație dezideratul conform căruia obligația specială de a păstra secretul profesional trebuie să fie conținută în legislația națională a statelor membre sau a organismelor profesionale naționale competente cu puterea de a adopta reguli obligatorii ale profesiei, iar regulile naționale privind secretul profesional trebuie să includă și sancțiunile corespunzătoare în caz de încălcare a lor, se propune revizuirea cadrului incriminator în legea penală a Republicii Moldova.

Referințe bibliografice:

1. GÎRLA, Lilia, MOȚOC, Costică. *Protecția juridico-penală a secretului profesional medical în legea penală a României și a Republicii Moldova*. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria Științe sociale*, 2019, nr.3(123), (p.195-205), p.195. (ISSN 1814-3199)

2. MOȚOC, Costică. *Natura juridică a secretului profesional în legislația extrapenală a Republicii Moldova*. În: Rezumate ale comunicărilor la Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, Științe juridice, 8-9 noiembrie 2018. Chișinău: CEP USM, 2018, p.260-262 (ISBN 978-9975-142-50-2)
3. NICORICI, Cristina. *Violarea vieții private. Printre capcanele unei noi incriminări*. Penalmente Relevant, 2017, nr.1, p.19-40. (ISSN-L 2501-1367), p.19.
4. *Энциклопедия уголовного права. Том 2. Уголовный закон*. Издание профессора Малинина. – Санкт-Петербург, 2005, (850 с.) (ISBN 5-91005-005-2(т.2)), с.11.
5. Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova. <https://consiliuldepresa.md/upload/cod-deontologic-al-jurnalistului-din-republica-finalpdf-5a427fc6d6d40pdf-5a44b059936bd.pdf> (accesat: 22.06.2019)
6. Decision by the European Court of Human Rights (First Section), case of Nordisk Film & TV A/S v. Denmark, Application no. 40485/02 of 8 December 2005. https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/2005-12-08_40485.02_nordisk_film_tv_a_s_v._denmark.pdf(accesat: 06.06.2019).
7. DOLEA, Ig. *Drepturile persoanei în probatoriul penal: conceptul promovării elementului privat*. – Chișinău: Cartea Juridică, 2009, p.339-340. (ISBN 978-9975-9927-7-0)
8. Recomandarea 582(1970) privind comunicarea media și drepturile omului. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
9. Resolution 1954 (2013) National security and access to information. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
10. Resolution 957 (1991)1 on the situation of local radio in Europe. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
11. Resolution 1003 (1993)1 on the ethics of journalism. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council

- of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
12. Resolution 1165 (1998)1 Right to privacy. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
 13. Recommendation 1555 (2002)1 The image of women in the media. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
 14. Recommendation 1882 (2009) The promotion of Internet and online media services appropriate for minors. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
 15. Resolution 1970 (2014) Internet and politics: the impact of new information and communication technology on democracy. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
 16. Resolution 1843 (2011) The protection of privacy and personal data on the Internet and online media. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9> (accesat: 26.06.2019).
 17. Recommendation No. R (2000) 7 of the Committee of Ministers to member states on the right of journalists not to disclose their sources of information (*Adopted by the Committee of Ministers on 8 March 2000 at the 701st meeting of the Ministers' Deputies*). https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805e2fd2 (accesat: 26.06.2019).
 18. Recommendation 582(1970) of the Committee of Ministers to member states on Mass communication media and Human Rights. Recommendations and Resolutions adopted by the Parliamentary Assembly of the

- Council of Europe in the field of media and information society Directorate General of Human Rights and the Rule of Law Strasbourg, 2015. 190 p. <https://rm.coe.int/16806461f9>(accesat: 26.06.2019).
19. FRÂNCU, E.V. *Statutul profesional al jurnalistului*: Rezumat al tezei de doctorat. București: Academia de poliție „Alexandru Ioan Cuza”, 2017, 44p.
 20. *Tourancheau Patricia et July Serge contre la France*. Décision sur la recevabilité de la requête n°53886/00. La Cour européenne des Droits de l’Homme (première section), siégeant le 2 octobre 2003. <http://echr.ketse.com/doc/53886.00-fr-20031002/view/>(accesat: 08.06.2019).
 21. *Case of Peck versus The United Kingdom (Application no.44647/98)*. Judgement Strasbourg, 28 January 2003. Final 28.04.2003. <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2016/07/Peck-v-UK-ECHR-28-Jan-03.pdf>(accesat: 09.06.2019).
 22. *Armonas versus Lituanian (application no. 36919/02)*(2009) 48 EHRR 53, [2009] EMLR 7, 36919/02, [2008] ECHR 1526, 27 BHRC 389<https://swarb.co.uk/armonas-v-lithuania-echr-25-nov-2008/>(accesat: 09.06.2019).
 23. *Biriuk versus Lituanian (no. 23373/03)*. <https://www.globalhealthrights.org/europe/biriuk-v-lithuania/> (accesat: 07.06.2019).
 24. *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy versus Finland*. 27 iunie 2017 (Application no. 931/13) Judgement Strasbourg 27 June 2017 <https://lovdata.no/static/EMDN/emd-2013-000931-2.pdf> (accesat: 08.06.2019).
 25. *De Haes and Gijssels v. Belgium - 19983/92 Judgment 24.2.1997*. February 1997. <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2016/07/002-9436.pdf> (accesat: 07.06.2019).
 26. *Legea presei a Republicii Moldova*, nr.243 din 26.10.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.243.
 27. MOȚOC, Costică. *Secretul de serviciu și secretul profesional în perspectiva extrapenală comparativă (România și Republica Moldova)*. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova „Studia Universitatis Moldaviae”, 2019, nr.3(123), Seria „Științe sociale”, (p.185-194), p.192.
 28. GÎRLA, Lilia, MOȚOC, Costică. *Protecția juridico-penală a secretului profesional al avocatului*. În: Jurnalul juridic național: teorie și practică, 2019, nr.2(36), (p.45-50), p.49.